

VLIEGENDE START

Wat is de beste voorbereiding op groep 1?

Straks is je peuter een kleuter en is het tijd voor school. Hoe geef je hem een goede start? En maakt het uit of-ie altijd thuis of op een kinderdagverblijf is geweest?

TEKST EVA MUNNIK BEELD ISTOCK EN STOCKSY

Voor een kind dat altijd thuis is geweest, kan de overgang heftiger zijn

Zo is je kind twee jaar oud en zet je trots foto's in de familie-app van de eerste plas op het potje. Zo knipper je met je ogen en loopt je vierjarige met een rugzak over het schoolplein. Een nieuwe fase begint. Voortaan is je kind elke dag van huis en staat er een stoeltje in een klaslokaal met zijn naam erop. Opeens is je 'baby' met 25 andere kinderen aan het spelen en leren. Je krijgt geen overdracht meer aan het einde van de middag, maar moet het doen met tienminutengesprekken waarin je hoort over de ontwikkeling van je kleuter en hoe zijn prestaties zich verhouden tot die van leeftijdsgenoten. Het ene kind voelt zich meteen thuis in de kleuterklas en pikt alles supersnel op, het andere kind heeft meer tijd nodig. Is dat puur karakter of speelt ook mee hoe je kleuter de eerste vier jaar van z'n leven is gestimuleerd? En maakt het uit of je kind naar een peuterspeelzaal, gastouder of kinderdagverblijf is geweest of altijd thuis was?

GROEPSGEDRAG Wat het langetermijneffect is van het soort opvang waar een kind de eerste jaren van z'n leven doorbrengt, weten we niet precies. De studies die zijn gedaan, wijzen in elk geval geen grote verschillen uit in ontwikkeling van kinderen die thuis waren, op een opvang of bij een nanny. Ook is er geen bewijs dat schoolkinderen makkelijker meekomen als ze als peuter – bijvoorbeeld – naar de crèche gingen. Toch zijn er ouders die bewust voor een bepaalde opvangvorm kiezen, overtuigd dat hun kleuter zo een betere start heeft op

school. Betty (34) schrijft op bettyblogt.nl over haar leven als thuisblijfmoeder. Omdat haar kinderen niet naar een opvang gingen, vond zij het belangrijk om haar zoon (5) en dochter (4) ter voorbereiding op school naar de peuterspeelzaal te brengen. 'Op cognitief gebied heb ik mijn kinderen best wat te bieden, want ik ben opgeleid tot leerkracht in het basisonderwijs. Toch twijfelde ik geen moment om ze naar een peuterspeelzaal te brengen. Daar leert je kind hoe het zich moet gedragen in een groepsituatie.' Eva (39) vond het kinderdagverblijf een prima voorbereiding op school voor haar dochter Sofia (5). 'Mijn dochter is behoorlijk verlegen en hangt erg aan haar vader en mij. Maar doordat ze al van baby af aan naar een kinderdagverblijf ging, was ze wel gewend om niet bij ons te zijn en in een groep kinderen te zijn. Ik ben ervan overtuigd dat ze daardoor huppelend het kleuterlokaal in ging op haar eerste schooldag.'

RITME & STRUCTUUR Van alle plekken waar je kind de eerste jaren van z'n leven kan doorbrengen, sluiten de peuterspeelzaal en de voorschool het meest naadloos aan op de basisschool. Thuisblijfmoeder Betty is blij met haar keuze voor de peuterspeelzaal omdat haar kinderen alvast wendden aan een groep. 'Thuis krijgt je kind intensieve aandacht van z'n ouders, op een peuterspeelzaal leren kinderen omgaan met uitgestelde aandacht. Ze komen er bovendien achter dat er ergens anders andere regels gelden dan thuis.' Peuterspeelzalen

en voorscholen zitten vaak in hetzelfde gebouw als de basisschool en zijn echt gericht op het voorbereiden op school. Orthopedagoog Mariëlle Beckers van Buro Bloei: 'De peuterspeelzaal heeft – net als school – de functie om kinderen verder te helpen in hun ontwikkeling en focust op spelen en sociaal-emotionele ontwikkeling. Er is ook een soort lesprogramma. Je peuter begint 's ochtends in de kring, daarna mogen de kinderen vrij spelen met vaak dezelfde keuzes als in de kleuterklas, zoals de poppen- en bouwhoek. Een kinderdagverblijf of gastouder is vooral gericht op opvang, een peuterspeelzaal sluit meer aan op school. Maar dat betekent niet dat elk peuterspeelzaalkind fluitend de kleuterklas in loopt, alsnog kan je kleuter zomaar in paniek raken als de grote dag daar is. Wel is het zo dat het ritme van de peuterspeelzaal lijkt op dat van groep 1. En kinderen doen het goed doen op ritme en structuur: ze vinden het fijn als die zo min mogelijk worden onderbroken.'

Een voorschool is vergelijkbaar met de peuterspeelzaal, maar is vooral bedoeld voor kinderen die thuis geen Nederlands spreken. Peuters kunnen er heen met een speciale 'indicatie' – bijvoorbeeld van het consultatiebureau – omdat een taal- of onderwijsachterstand dreigt. Beckers: 'Kinderen uit bijvoorbeeld een expatgezin of van eerstegeneratie-arbeidsmigranten-ouders, zij staan 10-0 achter in groep 1, omdat ze de taal nog moeten leren. De voorschool is bedoeld om zulke kinderen te helpen. Peuters krijgen daar bijvoorbeeld 'woordpakketjes' mee naar huis om te oefenen.'

ZONDER OUDERS Kinderen die naar een kinderdagverblijf gaan, gaan meestal niet ook nog naar de peuterspeelzaal. Maar bereidt een kinderdagverblijf genoeg voor op school? Ja, denkt orthopedagoog Beckers, want op de kinderopvang leert je kind van alles wat nuttig is voor de kleuterklas. 'Het kan je kind helpen dat-ie al gewend is in een groep met meer kinderen te zitten. Verder vinden kleuters die op de opvang zijn geweest het

normaal om een hele dag zonder ouders te zijn.' Hetzelfde voordeel heb je als je kind naar een gastouder gaat. Eva (39) merkte dat haar dochter Sofia (5) geen moeite had met hele dagen in een grote groep kinderen zijn. 'Ze was wel heel moe, die eerste weken in groep 1. Omdat school toch anders is dan een opvang: je moet als kind meer en het is intensiever. Maar Sofia vond het niet eng en begreep al snel wat de bedoeling was, omdat ze op de opvang ook gewend was zich te bewegen in een groep en te luisteren naar leidsters.' Roos (38) is huisarts en moeder van Tom (8), Isabelle (5) en Olivia (3). Zij merkte dat de overgang naar school voor haar oudste kinderen een fluitje van een cent was. 'Tom en Isabelle gingen al drie of vier dagen per week naar een kinderdagverblijf. Ze waren dus al gewend om niet veel thuis te zijn. Ik vrees nu wel voor Olivia's eerste schooldag. Toen zij werd geboren, hebben we een oppas aan huis genomen. Olivia is het dus minder gewend om met leeftijdsgenootjes te spelen. Daarom gaat ze sinds kort een dag naar de peuterspeelzaal. Gelukkig vindt ze het daar geweldig. Hopelijk maakt het de overgang naar de kleuterklas minder groot.'

THUISBLIJFKIND Soms kiezen ouders ervoor zelf fulltime thuis te blijven. Of komt opa of oma of een ander familielid oppassen. Ook dan is je kind de eerste vier jaar van z'n leven altijd thuis geweest. Levert dat problemen op bij de start op school? Soms wel, zegt Beckers. 'Het afscheid nemen kan pittiger zijn, ook voor →

Kan je kind zijn jas al dichtritsen? Of zijn drinkbeker openmaken?

ouders. Het heeft veel voordelen om de eerste jaren bij je kind thuis te blijven, maar het maakt het voor die moeders en vaders soms wel lastig om hun kind los te laten. Ik als fulltime werkende moeder zette mijn kinderen vrolijk in de klas af – “Doei, succes ermee” – want mijn kinderen waren al van jongs af aan gewend om zonder mij te zijn en ik vond het normaal dat zij een leven los van mij hadden. Voor een kind dat altijd thuis is geweest, kan de overgang heftiger zijn. Als je kind gewend is dat jij – of je partner – de hele dag beschikbaar is, is school een hele verandering. Daarom biedt een peuterspeelzaal vaak uitkomst voor thuisblijfouders, dan kun je het loslaten in fases doen.’

Er zijn ook andere manieren om een thuisblijfkind te helpen bij de overgang. Zo adviseert Beckers het volgende: ‘Geef je kind het vertrouwen dat het goed is om naar school te gaan. Als jij je als ouder aan hem vastklampt, geef je je kleuter het gevoel dat het eng is om een eigen schoolleven te beginnen, alsof je kind niet zonder jouw fulltime troost kan. Geef je kleuter het idee dat het echt oké is en vertel hem dat je hem weer komt ophalen. En pak het rustig aan door bijvoorbeeld met halve dagen school te beginnen.’

Basisschooldocent Debbie zegt zeker verschil te merken tussen kleuters die naar een opvang zijn geweest en vierjarigen die altijd thuis waren. ‘De eerste groep kinderen is al een beetje gewend aan het ritme van een schooldag. Ze weten wat het is om in een kring te zitten, in hoeken en samen te spelen. Vooral dat laatste kan verschil maken: het sociale aspect. Daarnaast zie ik dat crèche-kinderen al best

zelfredzaam zijn qua jas aantrekken en naar de wc gaan. Ik denk wel dat de crèche of peuterspeelzaal een betere voorbereiding kan geven. Daar wordt al spelenderwijs gewerkt op sociaal-emotioneel en cognitief gebied. Hierdoor kan het zijn dat kinderen zich sneller aanpassen op school. Maar dit verschil hoeft er niet te zijn als kinderen thuis voldoende worden gestimuleerd.’

NIET SWIPEN MAAR KNIPPEN Als ouder kun je je peuter zelf ook voorbereiden op groep 1. Leerkrachten merken bijvoorbeeld dat kleuters steeds minder goed zijn in kleine motorische vaardigheden zoals knippen. Dat schijnt te komen doordat ze meer op scherm-pjes zitten. Swipen kunnen ze als de beste, maar een simpel strookje knippen, ho maar. Dat gaat in de kleuterklas vaak gebeuren, dus wil je dat je kind daar niet gefrustreerd van wordt, dan kun je thuis al met je peuter gaan knutselen. Toiletrollen gooi je niet meer weg, dat worden verrekijkers. Juf Debbie: ‘Knutselen is goed, omdat het je kind op fijnmotorisch gebied stimuleert. En kinderen leren kleuren onderscheiden als je bijvoorbeeld met rode, blauwe en gele blaadjes werkt. Ze breiden hun woordenschat uit als je ze instrueert dikke en dunne repen te vouwen. Een huisje in elkaar plakken is eigenlijk voorbereidend rekenen, je bent bewust met vormen en afmetingen bezig. Ook stimuleert het hun tijdsbesef: er is een volgorde, eerst de basis en dan het dak. En het is gewoon leuk, samen fröbelen.’

Is er iets wat je kind echt moet kunnen voor de kleuterklas (behalve – bij voorkeur – op de wc kunnen plassen en poepen)? Eigenlijk niks. Tenminste: niets moet. Elk kind is anders en ontwikkelt zich anders. Wel zijn bepaalde vaardigheden handig om onder de knie te hebben. Met stip op één: zelfredzaamheid. Sowieso is het fijn als je kind zelf z'n jas kan dichtritsen, maar als je met nog 25 vierjarigen tegenover één leraar staat, is het gewoon bittere noodzaak. Juf Debbie: ‘Kleuters zijn zo keurig, die durven vaak niet eens te vragen of ik hun

Wat kost dat?

THUISBLIJVEN je betaalt niets aan opvang, maar je verliest wel aan inkomen.

KINDERDAGVERBLIJF je betaalt gemiddeld € 8 per uur. Via kinderopvangtoeslag krijg je een deel terug.

GASTOUDER je betaalt zo'n € 6 per uur.

Ook hier krijg je kinderopvangtoeslag.

NANNY laat je een gastouder bij jou thuis oppassen, dan betaal je meestal minstens

€ 16 per uur. Als je meerdere kinderen

hebt, kan dat voordeliger zijn dan

een kinderopvang. Ook hier krijg je

kinderopvangtoeslag voor.

PEUTERSPEELZAAL EN VOORSCHOOL

hier kan je kind vanaf 2 of 2,5 jaar terecht.

Het kost rond de € 8 per uur en je krijgt

kinderopvangtoeslag of subsidie. Meestal

maximaal een paar dagdelen beschikbaar.

deksel voor ze wil openmaken. Als ik net even drukken, kan het zomaar zijn dat er één een kwartier zit te wachten met een gesloten drinkbeker. Zonder dat ik het doorheb. Er zijn ook altijd een paar vierjarigen die nog niet hun eigen jas kunnen aandoen. Sommigen hebben een minder goede fijne motoriek en doen er wat langer over. Of hun ouders doen het altijd voor ze.’ Dus ‘zelluf doen!’ worden jouw favoriete woorden van je kind de komende tijd.

KIJK NAAR JE KIND Waar je ook voor kiest, het maakt uiteindelijk niet zo veel uit. Hoe vliegend de start in groep 1 straks is, heeft namelijk vooral te maken met karakter, denkt orthopedagoog Beckers: ‘Is jouw peuter verlegen, dan kan het helpen als hij gewend is in een groep met meer kinderen te zijn. Maar dan nog zal hij niet vol bravoure groep 1 binnenlopen. Hoe makkelijk het gaat, heeft vooral met persoonlijkheid te maken.’ Bovendien is die vliegende start ook helemaal niet nodig. Of je kleuter nou meteen gewend is of dat hij wat langer de tijd nodig heeft, het maakt niet uit. Beckers: ‘We weten dat een voorschool effect heeft op kinderen met een taalachterstand, verder zijn er geen langetermijneffecten bekend van kinderen die al naar een kinderdagverblijf of peuterspeelzaal gingen.’ Juf Debbie: ‘Ga niet thuis schooltje spelen. Stoeien, ontdekken en voorlezen is belangrijk. En luister en kijk naar je peuter, wat vindt-ie fijn? Spelen is leren en zolang je peuter dat enthousiast doet, is het goed.’ ♦